

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMUI

I Š V A D A

DĖL 2003 M. ATASKAITOS APIE VALSTYBEI NUOSAVYBĖS TEISE PRIKLAUSANTĮ TURTĄ

2004 m. gruodžio 1 d.
Vilnius

Valstybės kontrolė įvertino Statistikos departamento prie Vyriausybės (toliau – Statistikos departamentas) pateiktą 2003 m. ataskaitą apie valstybei nuosavybės teise priklausantį turtą (toliau – Turto ataskaita už 2003 m.). Vertinimo tikslas – nustatyti, ar Turto ataskaita už 2003 m. sudaryta remiantis Lietuvos Respublikos įstatymais ir kitais teisės aktais ir ar ji parodo tikrą ir teisingą valstybės turto būklę .

Pagal Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymą ataskaitą apie valstybei nuosavybės teise priklausantį turtą (toliau – Turto ataskaita) rengia Statistikos departamentas Vyriausybės nustatyta tvarka ir kiekvienais metais iki liepos 1 d. teikia ją Vyriausybei ir Valstybės kontrolei. Vyriausybė kiekvienais metais iki rugsėjo 1 d., vadovaudamasi šio įstatymo nuostatomis, privalo pateikti Seimui šią ataskaitą, o Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės pareiga – pateikti Seimui išvadą dėl jos.

Valstybės kontrolė valstybinį auditą atliko pagal Valstybės kontrolės įstatymo bei Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo reikalavimus. Turto ataskaitos už 2003 m. auditą suplanavome ir atlikome taip, kad gautume pakankamą pagrindą tvirtinti, jog Turto ataskaitoje už 2003 m. nėra reikšmingų iškraipymų lyginant su finansinėmis ataskaitomis ir duomenimis, iš kurių ji buvo sudaryta. Įvertinome Turto ataskaitos už 2003 m. bei finansinių ataskaitų ir duomenų, iš kurių ji buvo sudaryta, rengimo principus. Valstybės kontrolė tiki, kad atliktas darbas suteikia pakankamą pagrindą nuomonei pareikšti.

Mūsų nuomone, Turto ataskaita už 2003 m. visais reikšmingais atžvilgiais sudaryta remiantis Vyriausybės nustatyta ir Statistikos departamento Turto ataskaitos už 2003 m. aiškinamajame rašte nurodyta Turto ataskaitos rengimo tvarka ir, išskyrus

2–6 punktuose paminėtus dalykus, atitinka finansines ataskaitas ir duomenis, iš kurių ji buvo sudaryta.

Atkreipiame dėmesį į 1 punkte nurodytus finansinių ataskaitų ir duomenų, iš kurių parengta Turto ataskaita už 2003 m., apskaitos principų apribojimus, jų ir tarptautinių apskaitos standartų neatitikimą, kuriuos Turto ataskaitos už 2003 m. aiškinamajame rašte pažymi ir Statistikos departamentas. Šie apribojimai gali turėti reikšmingos įtakos atspindint tikrą ir teisingą valstybės turto ir įsipareigojimų finansinę būklę¹.

1. Statistikos departamentas aiškinamajame rašte dėl Turto ataskaitos už 2003 m. nurodė jos sudarymo tvarką ir teisės aktus, kuriais vadovaujantis ji buvo sudaryta.

1.1. Turto ataskaitai už 2003 m. parengti Statistikos departamentas duomenis apie valstybės turtą ir įsipareigojimus rinko iš valstybės įmonių ir biudžetinių įstaigų balansų. Šiuo metu valstybės įmonės finansines atskaitomybes sudaro taikydamos kaupimo principą, biudžetinių įstaigų atskaitomybė yra rengiama pagal modifikuotą pinigų principą. Tai turi reikšmingos įtakos atspindint apibendrintą tikrą ir teisingą viso valstybės turto ir įsipareigojimų būklę ir tarpusavyje lyginant duomenis.

1.2. Svarbiausi veikiančios apskaitos sistemos ir tarptautinių apskaitos standartų neatitikimai, kurie gali turėti reikšmingos įtakos atspindint valstybės turto ir įsipareigojimų tikrą ir teisingą finansinę būklę:

– reikšminga dalis materialaus turto apskaityta (įvertinta) indeksuota likutine verte, dalis – likutine įsigijimo verte;

– reikšminga dalis finansinio turto apskaitoje nurodyta įsigijimo verte, neįvertinant vėlesnių turto vertės pokyčių;

– apskaitomi ne visi įsipareigojimai (pavyzdžiui, dalis gražintinų mokesčių);

– neįvertinamas turto vertės sumažinimas (*plačiau žiūrėti 1.3. p.*);

– neapskaitoma reikšminga dalis atidėjimų (*plačiau žiūrėti 1.4. p.*);

– neapskaitomi neapibrėžtieji įsipareigojimai (*plačiau žiūrėti 1.4. p.*).

1.3. Turto ataskaitos už 2003 m. finansinio turto dalyje ne visas turtas (nemokių skolininkų skolos, bankrutuojančių įmonių akcijos ir pan.) sumažintas reikšmingomis beviltiško turto sumomis. Atsižvelgdamas į Valstybės kontrolės siūlymus, Statistikos departamentas aiškinamajame rašte iš dalies pateikė finansinio turto sudėties analizę.

---

¹ Seimas 2004-10-12 nutarimu Nr. IX-2478 pasisakė dėl Turto ataskaitos rengimo tvarkos, pasiūlydamas Vyriausybei vykdant biudžetinio (viešojo) sektoriaus apskaitos reformą, įvertinti, ar būtina rengti ataskaitą apie valstybei nuosavybės teise priklausantį turtą (toliau – ataskaita), kai bus pradėta rengti valstybės sektoriaus konsoliduotoji finansinė atskaitomybė. Rengiant ir teikiant ataskaitą, siekti, kad ji kiek galima labiau atitiktų Tarptautinius apskaitos standartus.

Atlikus atitinkamus koregavimus Turto ataskaitos už 2003 m. turto vertė (toliau – turtas) turėtų būti atitinkamai sumažinta.

1.4. Kaip paminėta Statistikos departamento aiškinamajame rašte, Turto ataskaitos už 2003 m. įsipareigojimų dalyje nurodyti įsipareigojimai daugiausiai surinkti iš įstaigų ir įmonių finansinių ataskaitų (balansų) ir iš Finansų ministerijos pateiktos informacijos apie tiesioginę valstybės skolą ir kitus įsipareigojimus.

Į Turto ataskaitos už 2003 m. įsipareigojimų dalį (ir aiškinamąjį raštą) neįtraukti neapibrėžtieji (nebalansiniai, galimi) įsipareigojimai.

Pavyzdžiui, Turto ataskaitoje už 2003 m. ir aiškinamajame rašte nėra nurodyti valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės neapibrėžtieji įsipareigojimai, kurie galėtų atsirasti dėl padarytos žalos per avariją atominėje elektrinėje. Pagal Branduolinės energijos įstatymą maksimalus įmonės materialinės atsakomybės dydis yra apribotas minimalia atsakomybės suma, numatyta Vienos konvencijoje dėl civilinės atsakomybės už branduolinę žalą. Nustatyta minimali atsakomybės suma yra 300 mln. SST (1 342 mln. Lt). Taip pat nėra nurodyti neapibrėžtieji įsipareigojimai pirkti ilgalaikį turtą 54,7 mln. Lt, pirkti paslaugas 24,4 mln. Lt ir branduolinį kurą 198 mln. Lt.

Mūsų manymu, neapibrėžtieji įsipareigojimai turėtų būti įtraukti į Turto ataskaitą už 2003 m. (aiškinamąjį raštą) arba jiems padaryti atidėjimai, kad būtų parodyta tikra ir teisinga valstybės finansinė būklė.

Šiuo metu nėra bendro registro, kuriame būtų apskaityti visi valstybės neapibrėžtieji įsipareigojimai (plačiau žiūrėti Valstybės kontrolės išvadą dėl 2001–2002 metų ataskaitos apie valstybei nuosavybės teisę priklausančią turtą, neatitikimus, susijusius su valstybės įmone Ignalinos atominė elektrinė (12 psl.) bei Valstybės kontrolės išvadas dėl 2002 m. ir 2003 m. valstybės skolos ataskaitų).

1.5. Turto ataskaitoje už 2003 m. valstybės institucijų, įstaigų ir organizacijų paskolos yra teisingai eliminuotos, t.y. turto ir įsipareigojimų dalyje atimtos valstybės įstaigoms perskolintos lėšos.

Nekonsoliduoti (neeliminuoti) visi kiti finansinio turto ir įsipareigojimų straipsniai ir visas finansinis turtas ir įsipareigojimai tarp valstybės įmonių ir valstybės institucijų, įstaigų ir organizacijų.

Mūsų manymu, tarpusavio išiskolinimai turėtų būti konsoliduoti (eliminuoti), kad būtų parodyta tikra ir teisinga valstybės finansinė būklė.

2. Kaip paminėta ir Statistikos departamento aiškinamajame rašte, į Turto ataskaitos už 2003 m. ilgalaikio materialaus turto dalį nėra įtraukta akcinės bendrovės Lietuvos geležinkeliai valdomo viešojo naudojimo geležinkelių vertė, o į Turto ataskaitos finansinio turto dalį įtrauktos šios bendrovės akcijos. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 47 str. nurodyta, kad Lietuvos Respublikai nuosavybės teise priklauso valstybinės reikšmės

keliai. Tai buvo minėta ir Valstybės kontrolės išvadoje dėl Turto ataskaitos už 2001–2002 m. ir Statistikos departamento aiškinamajame rašte. Geležinkelio transporto kodekso 5 str. nurodyta, kad viešojo naudojimo geležinkeliai yra Lietuvos Respublikos valstybės nuosavybė. Viešojo naudojimo geležinkeliai neprivatizuojami.

Mūsų nuomone, viešojo naudojimo geležinkeliai turi būti apskaitomi Turto ataskaitos už 2003 m. ilgalaikio materialaus turto dalyje kaip valstybės nuosavybė.

Susisiekimo ministerija pateikė Statistikos departamentui informaciją, kad šiuo metu dar nėra tiksliai žinoma, koks turtas yra priskirtas viešajai geležinkelių infrastruktūrai, kad tiksliai viešosios infrastruktūros vertė bus žinoma, perduodant šį turtą valdyti, naudoti ir disponuoti juo patikėjimo teise akcinei bendrovei Lietuvos geležinkeliai ir kad viešosios geležinkelių infrastruktūros turto perdavimo patikėjimo teise sutartis šiuo metu rengiama vadovaujantis Geležinkelių transporto sektoriaus reformos įstatymo 7 str. 2 d. Informuota, kad priskyrimo viešosios geležinkelių infrastruktūros turtui darbai yra pradėti 2003 m. IV ketvirtyje ir atliekami vadovaujantis Geležinkelių transporto kodekso 14 str.

Valstybės kontrolės išvadoje dėl Turto ataskaitos už 2001–2002 m. nurodėme, kad Susisiekimo ministerijos preliminariais duomenimis viešojo naudojimo geležinkelių vertė gali būti apie 932 mln. Lt.

Atlikus atitinkamus koregavimus Turto ataskaitos už 2003 m. ilgalaikis materialus turtas turėtų būti atitinkamai padidintas, o finansinis turtas (akcijos) – sumažintas.

3. Turto ataskaitos už 2003 m. įsipareigojimų dalyje nurodyti Vyriausybės vertybiniai popieriai 116,8 mln. Lt, kurie yra nupirkti Finansų ministerijos iš laikinai laisvų valstybės piniginių išteklių. Tačiau Turto ataskaitos už 2003 m. turto dalyje ši suma nenurodyta. Jei būtų atliktas atitinkamas koregavimas, Turto ataskaitoje už 2003 m. įsipareigojimų suma (toliau – įsipareigojimai) turėtų būti sumažinta 116,8 mln. Lt.

4. Sulyginus biudžetinių įstaigų Statistikos departamentui pateiktų valstybės turto 2003 m. ataskaitų duomenis su finansinių atskaitomybių duomenimis ir įvertinus nustatytus neatitikimus, Turto ataskaitoje už 2003 m. biudžetinių įstaigų nefinansinis turtas turėtų būti sumažintas 26,1 mln. Lt ir padidintas 30,7 mln., o finansiniai įsipareigojimai atitinkamai padidinti 5,6 mln. Lt. Atlikus koregavimus Turto ataskaitos už 2003 m. turtas ir įsipareigojimai turėtų būti atitinkamai padidinti 4,6 ir 5,6 mln. Lt.

5. Turto ataskaitos už 2003 m. turto dalyje nurodyta 11 mln. valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės gautina suma iš valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo fondo. Tačiau Turto ataskaitos už 2003 m. įsipareigojimų dalyje šios sumos nenurodytos (valstybės įmonė Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo fondas finansinėje atskaitomybėje neapskaičiavo ir Turto ataskaitoje už 2003 m. nenurodė duomenų apie minėtą mokėtiną sumą). Atlikus atitinkamus koregavimus Turto ataskaitos už 2003 m. įsipareigojimai turėtų būti padidinti 11 mln. Lt.

Turto ataskaitos už 2003 m. įsipareigojimų dalyje nurodyta 51,6 mln. Lt Žemės ūkio ministerijos (pagal Kaimo rėmimo fondo programą) mokėtina suma valstybės įmonės Žemės ūkio ir maisto produktų rinkos agentūros nuostoliams padengti. Tačiau Turto ataskaitos už 2003 m. turto dalyje ši suma nurodyta 2 kartus (Žemės ūkio ir maisto produktų rinkos agentūros ir Žemės ūkio ministerijos gautinose sumose). Atlikus atitinkamus koregavimus Turto ataskaitos už 2003 m. turtas turėtų būti sumažintas 51,6 mln. Lt.

6. Statistikos departamentas renka duomenis Turto ataskaitai daugiausia iš valstybės valdžios ir valdymo institucijų, įstaigų ir organizacijų, valstybės mokslo ir studijų institucijų, valstybės įmonių balansų. Tačiau reikšmingi duomenys apie turtą ir įsipareigojimus pateikiami ne tik balanse, bet ir kitose finansinės atskaitomybės formose bei aiškinamajame rašte ir auditoriaus išvadoje (ataskaitoje). Mūsų nuomone, į Turto ataskaitą už 2003 m. neištraukta reikšminga informacija, susijusi su valstybės įmone Ignalinos atominė elektrinė, kuri buvo pateikta ne įmonės balanse, bet finansinės atskaitomybės aiškinamajame rašte ir auditoriaus išvadoje (ataskaitoje). Atlikus atitinkamus koregavimus, susijusius su valstybės įmone Ignalinos atominė elektrinė, Turto ataskaitos už 2003 m. turtas turėtų būti atitinkamai sumažintas ir įsipareigojimai turėtų būti atitinkamai padidinti (suformuoti atidėjimai). *Plačiau žiūrėti neatitikimai, susiję su valstybės įmone Ignalinos atominė elektrinė (12 psl.).*

REKOMENDACIJOS IR PAŽANGOS STEBĖSENA

Dabartinėje biudžetinių įstaigų apskaitos sistemoje, finansinėse ataskaitose ir kituose valstybės turto ir įsipareigojimų duomenyse, iš kurių sudaryta Turto ataskaita už 2003 m., yra nemažai neapibrėžtumų ir apribojimų (*plačiau žiūrėti šios išvados 1 punkte*). Apie jas Valstybės kontrolė minėjo tiek išvadose dėl Turto ataskaitos už 2001–2002 m., už 2001 m., tiek išvadose dėl valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos. Šie neapibrėžtumai ir apribojimai gali turėti reikšmingos įtakos nurodant tikrą ir teisingą valstybės turto ir įsipareigojimų finansinę būklę. Tai gali turėti neigiamos įtakos Turto ataskaitos duomenų vartotojų priimamiems sprendimams. Valstybės kontrolė ne kartą siūlė modernizuoti biudžetinio sektoriaus apskaitą. Valstybės kontrolės nuomone, naudingiausia būtų visame biudžetiniame (viešajame) sektoriuje apskaitai taikyti kaupimo principą ir biudžetinio (viešojo) sektoriaus apskaitos standartus parengti atsižvelgiant į Tarptautinius viešojo sektoriaus apskaitos standartus.

Finansų ministerija ėmėsi iniciatyvos įgyvendinant biudžetinio (viešojo) sektoriaus apskaitos reformą. Planuojama *valstybės ir savivaldybių biudžetų vykdymo apskaitos ir valstybės skolos apskaitos ir atskaitomybės sistemos pertvarką* vykdyti per du etapus. Per pirmąjį etapą planuojama atlikti išsamią veikiančios sistemos (valstybės izde, savivaldybėse, biudžetinėse įstaigose, valstybės pinigų fonduose) analizę (šis etapas šiuo metu jau vykdomas) ir vertinimą (jau atliekama) ir tuo remiantis parengti pasiūlymus dėl valstybės sektoriaus apskaitos ir atskaitomybės pertvarkymo, atsižvelgiant į pinigų ar kaupimo principų taikymo galimybes. Planuojama, kad po pertvarkos bus rengiama valstybės sektoriaus konsoliduotoji finansinė atskaitomybė, apimsianti ir valstybės turtą ir įsipareigojimus.

Valstybės kontrolės nuomone, ši pertvarka turėtų būti išnaudota kaip galimybė iš naujo apsvarstyti esamą valstybės viešojo sektoriaus apskaitos ir biudžetinę sistemą kartu ir Turto ataskaitą.

Šalių sutarimu buvo apsispręsta, kad neracionalu ir neekonomiška Statistikos departamentui inicijuoti apskaitos sistemos pertvarką, kurios metu būtų ištaisyti šios išvados 1 punkte (*žiūr. 2-3 psl.*) nurodyti neapibrėžtumai ir apribojimai, bei tuo dubliuoti Finansų ministerijos vykdomą pertvarką. Valstybės kontrolės siūlymu Seimas 2004-10-12 nutarimu Nr. X-2478 pasisakė dėl laikinos Turto ataskaitos rengimo tvarkos, pasiūlydamas Vyriausybei „vykdant biudžetinio (viešojo) sektoriaus apskaitos reformą, įvertinti, ar būtina rengti ataskaitą apie valstybei nuosavybės teise priklausančią turtą (toliau – ataskaita), kai bus pradėta rengti valstybės sektoriaus konsoliduota finansinė atskaitomybė. Rengiant ir teikiant ataskaitą, siekti, kad ji kiek galima labiau atitiktų Tarptautinius apskaitos standartus. Ataskaitoje turi būti paaiškinta, koks gali būti poveikis turto dydžiui dėl šių standartų ir ataskaitos neatitikimo“.

Atsižvelgdami į aukščiau paminėtą bei Turto ataskaitos rengimo procesą siūlome:

1. Turto ataskaitai Seime ir Vyriausybėje netaikyti pritarimo procedūrų

Atsižvelgdami į tai, kas minėta pirmiau, ir į tai, kad minėti neapibrėžtumai ir apribojimai gali turėti reikšmingos įtakos nurodant tikrą ir teisingą valstybės turto ir įsipareigojimų finansinę būklę, į tai, kad tas gali turėti neigiamos įtakos Turto ataskaitos duomenų vartotojų priimamiems sprendimams, siūlome Turto ataskaitai netaikyti Seime ir Vyriausybėje pritarimo procedūrų, kol nebus baigta Finansų ministerijos pradėta valstybės ir savivaldybių biudžeto vykdymo apskaitos ir atskaitomybės sistemos pertvarka ir apsispręsta dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitos įtraukimo į valstybinio sektoriaus konsoliduotą finansinę atskaitomybę.

2. Vengti darbo dubliavimo ir siekti mažinti biudžetinių įstaigų patiriamas išlaidas

Turto ataskaitos rengimui kiekviena valdžios ir valdymo institucija, įstaiga ir organizacija, valstybės mokslo ir studijų institucija pateikia Statistikos departamentui savo duomenis (kurie sudaromi iš finansinės atskaitomybės). Tuo tarpu atsiskaitydami Finansų ministerijai už biudžeto vykdymą, asignavimų valdytojai Finansų ministerijai teikia suvestines finansines atskaitomybes, kurios apima ir asignavimų valdytojų ir pavaldžių įstaigų duomenis. Šie duomenys yra iš dalies ne tokie detalūs kaip teikiami Statistikos departamentui.

Valstybės kontrolės nuomone, vengiant darbo dubliavimo ir mažinant biudžetinių įstaigų išlaidas, kurios patiriamos rengiant Turto ataskaitą, Statistikos departamentui tikslinga būtų naudoti Finansų ministerijoje gaunamų asignavimų valdytojų metinės suvestinės finansinės atskaitomybės duomenis. 2004-11-24 Statistikos departamento ir Finansų ministerijos atstovai pritarė šiam pasiūlymui. Planuojama, kad jau rengiant Turto ataskaitą už 2004 m. bus naudojama Finansų ministerijos turima informacija ir nereikalaujama iš biudžetinių įstaigų papildomų duomenų. Taigi būtų sutaupyta apie 150 tūkst. Lt biudžetinių įstaigų lėšų kasmet².

Statistikos departamentas ieškos galimybių gauti valstybės įmonių finansinius duomenis Turto ataskaitai rengti ne iš pačių įmonių, o iš juridinių asmenų registro, kai pastarasis disponuos patikimais duomenimis, arba panaudoti kitiems tikslams atliekamų statistinių tyrimų duomenis.

3. Pateikti audituotus duomenis

Valstybės valdžios ir valdymo institucijos, įstaigos ir organizacijos, valstybės mokslo ir studijų institucijos, valstybės įmonės ir savivaldybės savo valstybės turto ataskaitą pateikia Statistikos departamentui iki kovo 10 d. Iki kovo 10 d. nei Valstybės kontrolė, nei valstybės

---

² Skaičiuojant, kad Turto ataskaitai parengti Statistikos departamentui duomenis teikia apie 1171 biudžetinių įstaigų duomenims pateikti sugaišamos apie 1-2 dienos ir kad vidutinis darbo užmokestis valstybės sektoriuje bei nuo jo apskaičiuotos socialinio draudimo įmokos yra apie 1750 Lt.

įmonių auditoriai nebūna baigę finansinių atskaitomybių audito (valstybės įmonės nebūna paprastai paruošę ir finansinių atskaitomybių).

Jei bus įgyvendintas praeitų metų Valstybės kontrolės pasiūlymas – Turto ataskaitą teikti kartu su Valstybės kontrolės išvada dėl jos (preliminariai susitarta, kad jos būtų teikiamos lapkričio 1 d.), Statistikos departamento atstovai pritarė, kad Turto ataskaitos rengimui būtų naudojamos audituotos biudžetinių įstaigų ir valstybės įmonių finansinės ataskaitos ir duomenys.

Seimo siūlymų dėl 2001–2002 m. ataskaitos apie valstybei nuosavybės teise priklausantį turtą įgyvendinimas:

Seimas 2004-05-25 nutarimu

Nr. IX-2244 pasiūlė

Vyriausybei:

1. atkreipti dėmesį į tai, kad valstybei nuosavybės teise priklausančio turto 2001–2002 m. ataskaitoje, Finansinių išsipareigojimų lentelėje, yra pateikti ne tik valstybės išsipareigojimai, bet ir valstybės įmonių, įstaigų ir organizacijų išsipareigojimai

2. atsižvelgiant į tai, kad viešojo naudojimo geležinkeliai nuosavybės teise priklauso valstybei, spręsti klausimą dėl viešojo naudojimo Lietuvos geležinkelių vertės apskaitos sutvarkymo, jų vertę įtraukiant į valstybei nuosavybės teise priklausančio ilgalaikio materialaus turto vertę

3. inicijuoti valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitos pateikimo Seimui termino pakeitimą

Pažanga, įgyvendinant Seimo siūlymus:

Statistikos departamentas, atsižvelgdamas į Valstybės kontrolės ir Seimo siūlymus Turto ataskaitos už 2003 m. Finansinių išsipareigojimų lentelėje valstybės įstaigų, įmonių ir organizacijų išsipareigojimus ir valstybės išsipareigojimus pateikė atskirai.

► Rekomendacija įgyvendinta.

Klausimas sprendžiamas.

Apie sprendimo eigą plačiau žiūrėti šios Išvados 2 punkta.

► Atvejis tolesniam pažangos stebėjimui.

Klausimas sprendžiamas.

Statistikos departamentas derina savo pozicijas su Vyriausybe dėl Turto ataskaitos ir Valstybės kontrolės išvados dėl jos pateikimo termino.

Statistikos departamento ir Valstybės kontrolės

atstovų nuomone, Turto ataskaitos ir Valstybės kontrolės išvados dėl jos pateikimo Seimui terminas galėtų būti iki lapkričio 1 d.

Terminas negali būti Seimo pavasario sesijoje dėl to, kad valstybės įmonės finansinę atskaitomybę per 4 mėn. pasibaigus įmonės finansiniams metams patvirtina įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija. Ši patvirtinta finansinė atskaitomybė pateikiama juridinių asmenų registrui per 30 d.. Tai gali tęstis iki birželio 1 d.

► *Atvejis tolesniam pažangos stebėjimui*

Klausimas sprendžiamas.

Plačiau žiūrėti skyriaus pradžioje (6 psl.) ir Valstybės kontrolės išvados dėl Lietuvos Respublikos 2003 m. valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos 1 priedo 3 skyriuje ir 5 priede.

► *Atvejis tolesniam pažangos stebėjimui.*

4. valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitą įtraukti į valstybinio sektoriaus konsoliduotą finansinę atskaitomybę

ir

paspartinti biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos standartų parengimą

5. Išnagrinėti Valstybės kontrolės išvadoje pateiktas audito ataskaitas:

dėl programos „Viešojo saugumo ir viešojo administravimo politikos formavimas, įgyvendinimo koordinavimas ir kontrolė“,

dėl specialiosios

Kultūros, Švietimo ir mokslo, Ūkio, Sveikatos apsaugos ir Vidaus ministerijos pateikė Vyriausybei informaciją apie rekomendacijų įgyvendinimą ir trūkumų šalinimą:

Vidaus reikalų ministerija pateikė išvadą, kaip įgyvendinamos rekomendacijos dėl programos „Viešojo saugumo ir viešojo administravimo politikos formavimas, įgyvendinimo koordinavimas ir kontrolė“ vykdymo. Ministerija į kai kurias valstybės kontrolės rekomendacijas atsižvelgė: sustiprinta programų rengimo ir vykdymo kontrolė; sudarant 2004 m. strateginį veiklos planą atsižvelgta į planuojamus programos uždavinius ir priemones, nustatomus uždavinių vertinimo kriterijus.

Ūkio ministerija pakeitė Lietuvos ūkio

programos „Eksporto plėtros ir skatinimo strategijos įgyvendinimas“,

dėl Kultūros ministerijos įgyvendinamos programos „Valdovų rūmų atstatymas“,

dėl Švietimo ir mokslo ministerijos įgyvendinamos programos „Vaikų ir jaunimo ugdymosi užimtumas“, dėl bendrojo lavinimo mokyklų finansavimo reformos;

išnagrinėti Sveikatos apsaugos ministerijai pavaldžių ir kitų sveikatos priežiūros įstaigų turto, kurį jos valdo panaudos teise, apskaitos problemą ir apsvarstyti galimybes perduoti šį turtą sveikatos priežiūros įstaigoms valdyti patikėjimo teise

subjektų dalyvavimo tarptautinėse parodose subsidijavimo tvarką. Siekdama užtikrinti iš Eksporto plėtros ir skatinimo strategijos įgyvendinimo specialiosios programos skiriamų lėšų panaudojimą, Ūkio ministerija nustatė detalią atsiskaitymo už panaudotas lėšas tvarką. Ministerija pranešė, kad valstybinių auditorių pastaba dėl vertinimo kriterijų, jog negalima įvertinti, kiek šalies eksporto rodiklių pagerėjimui turinti įtakos vykdoma programa yra teisinga, tačiau įgyvendinti ją problematiška.

Kultūros ministerija informavo, kad Aplinkos ministerija, atsižvelgdama į statinio specifiką, leido vykdyti atkūrimo darbus parengus atskirų etapų dokumentaciją neparengus viso projekto. Imtasi ir kai kurių kitų priemonių rekomendacijoms įgyvendinti.

Švietimo ir mokslo ministerija pateikė informaciją, kad siekiant paspartinti renovacijos darbų eigą ir veiksmingai panaudoti biudžeto lėšas, pasirašyti trišalių sutarčių pakeitimo susitarimai, kuriuose buvo pakeisti kai kurie sutarties punktai. Atsižvelgiant į Valstybės kontrolės siūlymus dėl bendrojo lavinimo mokyklų finansavimo reformos vykdymo, parengtas reformos tobulinimo priemonių planas, jų vykdymo laikas ir kt.

Dėl siūlymo **Sveikatos apsaugos ministerijai** išnagrinėti pavaldžių ir kitų sveikatos priežiūros įstaigų turto, kurį jos valdo panaudos teise, apskaitos problemą ir apsvarstyti galimybes perduoti šį turtą sveikatos priežiūros įstaigoms valdyti patikėjimo teise išsiskyrė atskirų ministerijų nuomonės. Todėl atsižvelgdama į siūlymus ir naujos redakcijos Viešųjų įstaigų įstatymo nuostatas Sveikatos apsaugos ministerija sudarė darbo grupę Sveikatos priežiūros įstaigų įstatymo pakeitimo įstatymo projektui parengti.

► Atvejai tolesniam pažangos stebėjimui.

6. atkreipti dėmesį į tai, kad nepakankamai dėmesio skiriama valstybei nuosavybės teise priklausančios žemės kokybei

Statistikos departamentas, atsižvelgdamas į Seimo siūlymą, papildė Turto ataskaitą Valstybinės žemės fondo lentelę – duomenimis apie žemės fondo vertę. Pažymima, kad valstybės įmonė „Registru centras“ atliko valstybinės žemės fondo įvertinimą.

Vyriausybė, kartu su Žemės ūkio ministerija (Nacionaline žemės tarnyba), 2004-10-20 nutarimu Nr. 1303 patvirtino Žemės naudojimo valstybinės kontrolės nuostatus, kurių tikslas – užtikrinti žemės naudojimo valstybinę kontrolę.

► *Atvejis tolesniam pažangos stebėjimui*

7. atsižvelgiant į tai, kad valstybei išimtinė nuosavybės teise priklauso ne tik Kuršių nerijos nacionalinio parko ir rezervatų miškai, bet ir visa likusi jos teritorija, papildyti Valstybinio žemės fondo lentelę

Turto ataskaita už 2003 m. papildyta Kuršių Nerijos nacionalinio parko sausumos ploto pagal savivaldybes lentelę.

► *Rekomendacija įgyvendinta.*

8. papildyti informaciją apie Valstybinį žemės fondą valstybinės miškų apskaitos duomenimis, pateiktais atskiroje lentelės dalyje, apie valstybinių miškų plotus ir jų pasiskirstymą pagal valdytojus neatsižvelgiant į tikslinę žemės naudojimo paskirtį

2003 metų ataskaita papildyta Inventorizuoto valstybinių miškų teritorijos ploto pagal valdytojus lentelę.

► *Rekomendacija įgyvendinta.*

NEATITIKIMAI, SUSIJĘ SU VALSTYBĖS ĮMONE IGNALINOS ATOMINE ELEKTRINE

Turto ataskaitoje už 2003 m. neatskleista reikšminga informacija iš valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės aiškinamojo rašto prie finansinės atskaitomybės ir nepriklausomų auditorių išvados apie minėtos valstybės įmonės nesuformuotus atidėjimus ir neapibrėžtinus įsipareigojimus, kurių poveikis turi reikšmingą įtaką valstybės turto ir įsipareigojimų būklei:

1. Turto ataskaitos už 2003 m. turto dalyje valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės atsargos (581 mln. Lt) yra apskaitomos įsigijimo verte ir neformuojami atidėjimai branduoliniam kurui, kuris liks nepanaudotas reaktoriuose, nutraukus jų eksploatavimą. Audito įmonės, atlikusios valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės auditą, nuomone, valstybės įmonė Ignalinos atominė elektrinė turėtų pasirinkti metodiką, skirtą atidėjimams naudingo branduolinio kuro, kuris liks nepanaudotas reaktoriuose jų eksploatavimo nutraukimo metu, vertei formuoti ir pagal juos formuoti atidėjimus tokiam kurui. Jei būtų atliktas atitinkamas koregavimas, apskaitytas įmonės turtas (taip pat ir nurodytas Turto ataskaitoje už 2003 m.) turėtų būti sumažintas.

2. Valstybės įmonės Ignalinos atominė elektrinė nėra atlikusi įvertinimo, kiek nepanaudojamų atsarginių dalių, komplektavimo gaminių ir kitų atsargų liks po reaktorių uždarymo, ir nėra suformavusi atidėjimų tokioms atsargoms. Audito įmonės, atlikusios valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės auditą, nuomone, toks įvertinimas turi būti atliktas ir suformuoti atidėjimai sumažinant tokių atsargų apskaitinę vertę iki grynosios realizacinės vertės. Audito įmonė negalėjo pritaikyti jokių praktinių audito procedūrų, kurių pagalba galėtų nustatyti tikslią sumą koregavimo, kuris turėtų įtakos Įmonės 2003 m. gruodžio 31 d. turtui. Jei būtų atliktas atitinkamas koregavimas, apskaitytas įmonės turtas (ir nurodytasis Turtas ataskaitoje už 2003 m.) turėtų būti sumažintas.

3. Turto ataskaitos už 2003 m. turto dalyje valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės ilgalaikio materialaus turto (1 329 mln. Lt) nusidėvėjimo skaičiavimui daugeliu atveju nustatyti naudingo tarnavimo laikotarpiai viršija šio turto planuojamą eksploatavimo laikotarpį. Dėl šios priežasties ilgalaikio materialaus turto likutinė vertė yra padidinta. Audito įmonės, atlikusios valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės auditą, nuomone, ilgalaikio materialaus turto nusidėvėjimas turėtų būti skaičiuojamas atsižvelgiant į šio turto planuojamą naudingo tarnavimo laikotarpį ir 2003-12-31 įmonės turtas (taip pat ir nurodytasis Turto ataskaitoje už 2003 m.) turėtų būti atitinkamai sumažintas papildomai priskaičiuota nusidėvėjimo suma.

4. Valstybės įmonė Ignalinos atominė elektrinė nėra atlikusi išsamaus iš ilgalaikio materialiojo turto laukiamos ekonominės naudos, t.y. būsimųjų piniginių srautų dabartinės vertės, įvertinimo. Audito įmonė, atlikusi valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės

auditą, negalėjo pritaikyti jokių praktinių audito procedūrų, kurių pagalba būtų galėję pagrįstai įsitikinti, kad Įmonės veikloje naudojamo ilgalaikio turto apskaitinė vertė nėra didesnė už iš ilgalaikio materialaus turto laukiamą ekonominę naudą. Jeigu būtų nustatyta, kad ilgalaikio materialaus turto apskaitinė vertė viršija laukiamą ekonominę naudą, finansinėje atskaitomybėje būtų reikėję apskaityti atitinkamus atidėjimus šiam turtui ir atitinkamai sumažinti 2003-12-31 visą Įmonės turtą (ir nurodytą Turto ataskaitoje už 2003 m.).

5. Turto ataskaitoje už 2003 m. neįvertintos Ignalinos atominės elektrinės uždarymo sąnaudos. Valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės finansinės atskaitomybės paaiškinamajame rašte nurodyta, kad 2002 m. gegužės mėn. parengtame derybų su Europos Sąjunga dokumente pateiktas techninio elektrinės išmontavimo sąnaudų įvertinimas 2002–2020 m., apimantis pasiruošimą Ignalinos atominės elektrinės eksploatacijos nutraukimui, pirmojo ir antrojo reaktoriaus galutinį sustabdymą ir radioaktyvių saugyklų eksploatavimą, sudarė 3 066 mln. Lt. 2003 m. kovo mėn. užsienio ekspertai sąnaudas įvertino 4 685 mln. Lt. Šis įvertinimas neapėmė panaudoto branduolinio ir kitų radioaktyvių atliekų laidojimo ir kitų sąnaudų, pavyzdžiui, išeitinių pašalpų atleidžiamiems darbuotojams. Kaip aprašyta Valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės aiškinamojo rašto prie finansinės atskaitomybės pastabose „Su elektrinės uždarymo sąnaudomis susiję įsipareigojimai“, Įmonė nėra pakankamai tiksliai ir detalčiai įvertinusi visų su elektrinės uždarymu susijusių sąnaudų, kad galėtų jas įvertinti finansinėje atskaitomybėje. Įmonė taip pat nėra pasirinkusi su elektrinės uždarymu susijusių sąnaudų apskaitos metodikos. Detalus įvertinimas, apimantis visas pagrindines su elektrinės uždarymu susijusias sąnaudas, iki Įmonės finansinės atskaitomybės patvirtinimo dienos nebuvo atliktas. Prieš parengiant tokį įvertinimą reikėtų priimti sprendimą dėl panaudoto branduolinio kuro ir kitų radioaktyvių atliekų laidojimo būdo.

Audito įmonė, atlikusi įmonės balanso auditą, auditoriaus išvadoje nurodė, kad negalėjo pritaikyti jokių praktinių audito procedūrų, kurios būtų leidusios nustatyti tikslią sumą koregavimo, kuris darytų įtaką įmonės turtui ir įsipareigojimams.

Pažymime, kad į Turto ataskaitą už 2003 m. neįtraukus įsipareigojimų, Turto ataskaitos už 2003 m. turto dalyje nurodyta valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės gautina suma atominės elektrinės uždarymui (*iš valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės eksploataavimo nutraukimo fondo ir iš Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko*).

Koreguojant valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės turtą ir įsipareigojimus, turėtų būti koreguojama ir Turto ataskaita už 2003 m..

6. Turto ataskaitoje už 2003 m. nėra įvertintas ir apskaitytas atidėjimas Ignalinos atominės elektrinės nebaigto statyti trečiojo energijos bloko išmontavimo sąnaudoms. Kaip aprašyta Įmonės aiškinamojo rašto prie finansinės atskaitomybės pastabose „Nebalansiniai ir galintys atsirasti įsipareigojimai“, remiantis 2003 m. lapkričio 7 d. Lietuvos Respublikos ūkio ministro įsakymu Nr. 396, Įmonei buvo perduotas nebaigtas statyti trečiasis energijos blokas,

kuris turi būti išmontuotas. 2003 m. gruodžio 31 d. Įmonės finansinėje atskaitomybėje nebuvo apskaitytas atidėjimas įvertintoms šio reaktoriaus išmontavimo sąnaudoms, sudarančioms 33 456 tūkst. Lt. Audito įmonės, atlikusios valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės auditą, nuomone, valstybės įmonė Ignalinos atominės elektrinė turėtų suformuoti šiuos atidėjimus. Jei būtų atliktas atitinkamas koregavimas, apskaityti įmonės įsipareigojimai (ir nurodytieji Turto ataskaitoje už 2003 m.) turėtų būti padidinti 33 456 tūkst. Lt atidėjimų suma.

Valstybės kontrolieriaus pavaduotojas

Viktoras Švedas

Valstybės ataskaitų ir pajamų audito
departamento direktorius

Arūnas Juozulynas

2004 METAIS ATLIKTŲ VALSTYBINIŲ AUDITŲ VALSTYBĖS TURTO VALDYMO, NAUDOJIMO, DISPONAVIMO IR APSKAITOS KLAUSIMAIS APIBENDRINIMAS

Pagrindinė dalis šios informacijos yra pateikta Seimui Valstybės kontrolės išvados:

- dėl 2003 m. valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos ir
- dėl 2003 m. valstybės skolos ataskaitos

bei teikiant atskirai veiklos ir finansinio audito ataskaitas Seimo Biudžeto ir finansų komiteto Audito pakomitečiui. Minėtos Valstybės kontrolės išvados ir ataskaitos Seime ir jo padaliniuose yra apsvaistytos ar svarstomos.

Svarstant ankstesnes Turto ataskaitas Seimo komitetuose, kai kurie Seimo nariai išreiškė pageidavimą, kad Turto ataskaitoje būtų pateikta platesnė informacija apie valstybės turto valdymą, naudojimą ir disponavimą. Siekdami patenkinti šį poreikį ir atsižvelgdami į tai, kad šiuo metu rengiamoje Statistikos departamento ataskaitoje nėra šios informacijos (Turto ataskaitoje pateikiami finansiniai duomenys (*plačiau apie tai žiūrėti Išvados 6 psl.*), Valstybės kontrolės išvadoje pakartotinai teikiame 2004 m. valstybinių auditų, susijusių su valstybės turto ir įsipareigojimų valdymo, naudojimo ir disponavimo, svarbiausius rezultatus.

Minėtas valstybinio audito ataskaitas ir išvadas galima rasti Valstybės kontrolės tinklapyje www.vkontrolė.lt (www.vkontrolė.lt/veikla_isvados.shtml ir www.vkontrolė.lt/veikla_isvados.shtml).

1. BENDROS TENDENCIJOS

Valstybės valdymo pažanga suteikia pagrįstų vilčių, kad valstybės turtas bus naudojamas efektyviai, ekonomiškai ir rezultatyviai. Pradėję nuo teigiamos tendencijos, manome kaip ir 2003 m., kad būtina valstybei ir valstybinėms įstaigoms skirti papildomas pastangas į:

1) Asmenų lygybę prieš įstatymą

Lietuvos Respublikos Konstitucija garantuoja asmenų (tarp jų ir juridinių) teisę į vienodą traktavimą esant panašioms ar tapačioms sąlygoms tiek privačiajame, tiek viešajame sektoriuje.

Tačiau valstybės institucijų turima praktika tais pačiais klausimais yra nevienoda. Atskirais atvejais bendriausių procedūrų, nustatančių įstatymais suteiktų pasirenkamų teisių realizavimą, nebuvimas arba jų nepakankamumas sudaro sąlygas tiek privačius, tiek viešuosius asmenis traktuoti nevienodai nesant tam pakankamo pagrindo.

Detalus reglamentavimas nėra būtinas, tačiau pagrindiniai kriterijai, gairės, principai valstybės institucijų veiklą konkrečiose srityse padarytų skaidresnę, lengviau vertinamą pagrįstumo požiūriu ir sumažintų asmenų nevienodo traktavimo taikant įstatymus riziką. Didžiausios rizikos grupę sudaro situacijos, kuriose reikalingas valstybės institucijos lankstumas arba siekiama individualizuoti taikomas procedūras. Tokiais atvejais įstatymas suteikia valstybės

institucijoms pakankamai plačią diskrecijos teisę rinktis administracinio poveikio priemones ir jų taikymo mastą.

Tačiau tai, kad valstybės institucijos ir įmonės supranta šio klausimo svarbą ir siekia tobulinti nustatytas procedūras (tokias kaip, Finansų ministerijos patobulintas asignavimų perdavimo pagal mokėjimų paraiškas eiliškumas, AB Turto banko nustatomas skolų valstybei išieškojimo eiliškumas, mokesčių administratorių kuriama rizikos vertinimo sistema, leidžianti objektyviau atrinkti mokesčių mokėtojus patikrinimams, nustatyta paskolų iš valstybės biudžeto savivaldybėms eiliškumo teikimo tvarka), leidžia tikėtis, kad esamos procedūros bus tobulinamos siekiant įgyvendinti lygybės taikant įstatymą principą ir kad jos atitiks tiek šios dienos, tiek ateities poreikius.

2) Išmintingą ir rūpestingą valstybės turto valdymą ir naudojimą

Valstybės institucijų vadovai turėtų užtikrinti pakankamą bendradarbiavimą tarp institucijų, kad būtų išnaudojamos visos priemonės bendram valstybiniam interesui ginti, ir skatinti kiekvieną valstybės tarnautoją elgtis su valstybės įsipareigojimais ir reikalavimais taip pat atidžiai ir rūpestingai, kaip su savo asmeniniais įsipareigojimais ir reikalavimais.

Valstybės institucijos, siekdamos organizacijos tikslų, turėtų skirti daugiau dėmesio rūpestingam elgesiui su valstybės turtu ir užtikrinti, kad valstybės turtas būtų valdomas ir naudojamas taip pat atidžiai ir rūpestingai, kaip elgtųsi „šeimininkas“.

Atkreipiame dėmesį į šias problemas:

- valstybinės žemės apskaitą ir valdymą (žiūr. 1 skyrių),
- biudžetinių įstaigų perduodamas lėšas ir turtą viešosioms įstaigoms ir jų valdymą (žiūr. 3, 4 ir 5 skyrius),
- valstybei nuosavybės teise priklausančių akcijų valdymą (žiūr. 5 skyrių).
- Valstybės skolos ir kitų įsipareigojimų apskaitą ir valdymą (žiūr. Valstybės kontrolės išvadą dėl valstybės skolos, teikiamą kasmet Seimui iki spalio 1 d. Šioje išvadoje taip pat įvertinta, ar valstybei prisiimant įsipareigojimus ūkio subjektų naudai ir juos vykdant išnaudojamos visos galimos priemonės, užtikrinančios valstybės finansinius interesus, bei įvertinta, ar efektyviai ir rezultatyviai naudojami valstybės ištekliai išieškant skolas valstybei, ar tinkamai užtikrinami valstybės finansiniai interesai (t. y. valstybės turto dalis)).

3) Atsakomybę ir vidaus kontrolę valdant ir naudojant valstybės turtą

Svarbi pažanga pasiekta stiprinant vidaus kontrolę biudžetinėse įstaigose, pavyzdžiui: priimtas ir įgyvendinamas Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas, funkcionuoja vidaus audito tarnybos, rengiami vidaus teisės aktai, reglamentuojantys vidaus kontrolę, Vyriausybė patvirtino bešeimininkio, konfiskuoto, valstybės paveldėto, į valstybės pajamas perduoto turto apskaitymo, saugojimo, realizavimo taisyklės. Ši kryptis ir toliau turi būti tęsiama. Reikia siekti, kad biudžetinių įstaigų vadovų atsakomybė, nustatyta teisės aktuose, būtų visiškai įgyvendinta. Valstybės turto vidaus kontrolė turi būti ir toliau stiprinama.

2. VALSTYBINĖ ŽEMĖ

2.1. Rezervinių teritorijų Klaipėdos valstybiniam jūrų uostui plėsti naudojimas

Nustatyta, kad priskiriant Klaipėdos valstybinio jūrų uosto plėtrai 101 ha ploto teritorijas rezervinėms, tikrasis jų poreikis ir įsisavinimo galimybės nebuvo pagrįstos jokiais realiais planais. 1997 m. Klaipėdos miesto taryba sprendimu dalį šių teritorijų miesto bendrajame plane (21,5 ha), numatė kitoms, ne jūrų uosto plėtros reikmėms. Klaipėdos miesto savivaldybė ir Klaipėdos apskrities viršininko administracija 32 atvejais žemės sklypus panaudojo ne jūrų uosto plėtrai. Šiais veiksmais 32 kartus buvo pažeista Vyriausybės nustatyta tvarka, kuria teritorijos rezervuotos jūrų uosto plėtrai, ir daugiau kaip 20 kartų kiti žemės naudojimą reglamentuojantys teisės aktai.

Visas šias pasekmes sukėlė reikalingų teisės aktų nebuvimas, jų rengimo delsimas ir nepakankamas minėtų valstybės institucijų bendradarbiavimas. Klaipėdos valstybinio jūrų uosto valdymo sistemoje nepakankamai efektyviai realizuojami valdymo principai.

Valstybinio audito rezultatai pateikti: L.e. Lietuvos Respublikos Prezidento pareigas, L.e. Seimo Pirmininko pareigas, Seimo Biudžeto ir finansų komiteto Audito pakomitečiui, Ministrui Pirmininkui, Generalinei prokuratūrai ir Specialiųjų tyrimų tarnybai.

Trūkumų pašalinimas ir rekomendacijų įgyvendinimas: Vyriausybė 2004-08-26 nutarime Nr.1070 „Dėl ūkinės veiklos Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rezervinėse teritorijose apribojimų“ patvirtino rezervinių teritorijų tvarkymo, naudojimo ir priežiūros tvarką.

► **Atvejis tolesniam pažangos stebėjimui.**

2.2. Žemės apskaitos rezultatai, nustatyti finansinių auditų metu

Valstybinio audito rezultatai parodė, kad yra daug spęstinių dalykų, susijusių su valstybinės žemės apskaita. Pagal galiojantį Žemės įstatymą, pagrindiniai valstybinės žemės patikėjimo subjektai (patikėtiniai) yra apskričių viršininkai. Apskrities viršininkas yra apskrities teritorijoje esančios valstybinės žemės patikėtinis (išskyrus žemę, kuri patikėjimo teise perduota kitiems įstatymų nustatytiems subjektams).

Patikrinus, kaip apskričių administracijose ir joms pavaldžiose įstaigose vedama naudojamos žemės apskaita, nustatyta, kad tik trijų apskričių administracijos (t. y. Utenos, Alytaus ir Marijampolės) savo reikmėms naudojamą žemę yra apmatavusios, sudariusios sutartis (Utenos apskrities viršininko administracija – panaudos, Alytaus ir Marijampolės – patikėjimo), registravusios nekilnojamo turto registre ir apskaičiusios apskaitos registruose. Tačiau ir šių apskričių pavaldžių įstaigų reikmėms žemės naudojimas teisiškai neįteisintas, t. y. nematuota, nesudarytos panaudos sutartys, nepateikta apskaitoje. Visų kitų apskričių administracijos ir dauguma jų pavaldžių įstaigų naudojami valstybine žeme nesudariusios panaudos sutarčių ir neapskaitydamos jos apskaitos registruose.

Labai panaši situacija ir kitose valstybinėse institucijose ar įstaigose – apie 85 proc. faktiškai naudojamų žemės plotų nematuota, jos naudojimas neįteisintas panaudos sutartimis, neįregistruotas nekilnojamo turto registre (pridedama lentelė) ir apskaitos registruose.

Panaši situacija nustatyta ir vykdoma žemės ūkio reforma. Valstybės kontrolė įvertino žemės reformai skirtų lėšų panaudojimą¹. Valstybiniai auditoriai miestų ir rajonų žemėtvarkos skyriuose yra nustatę, kad apskaitai pateikiami duomenys yra netikslūs, išsamiai nepagrindžiami tvarkomaisiais dokumentais, tiksliai nenurodytas Laisvosios valstybinės žemės fondas, nevykdyti valstybinės žemės ir Laisvosios valstybinės žemės fondo žemėvaldų ir žemėnaudų kontūrų plotų skaičiavimo atnaujinimo darbai. Nuosavybės teisių į žemę, mišką ir naudmenų telkinius atkūrimas (žemės reformos žemėtvarkos projektų rengimas) iki šiol vyksta naudojant pasenusią kartografinę medžiagą.

Išvada: Iki šiol jokių teisiniu aktu neregamentuota, kaip ir kur apskrities viršinininkas, būdamas apskrities teritorijoje esančios valstybinės žemės patikėtinis, turėtų apskaityti valstybinę žemę. Faktiškai iki šiol valstybėje nėra jokių valstybinės žemės apskaitos duomenų. Dėl to labai sudėtinga teisingai ir tinkamus asmenis apmokestinti žemės mokesčiu. Pagal galiojančią teisinę bazę žemės mokesčiu apmokestinamas žemės naudotojas, kuris ne visada gali būti nustatytas.

Valstybinė žemė yra valstybės turtas, todėl labai svarbu kuo greičiau atitinkamais teisės aktais įpareigoti žemės naudotojus teisiškai įforminti naudojamą žemę ir nustatyti tvarką, kaip ir kur ji būtų apskaitoma. Kartu suprantame, kad tai pareikalaus nemažų finansinių išteklių.

Valstybinio audito rezultatai pateikti: Prezidentūrai, Seimui, Finansų ministerijai bei audituotoms įstaigoms.

► *Atvejis tolesniam pažangos stebėjimui.*

3. KITAS VALSTYBINIS MATERIALUS TURTAS

3.1. Turto perdavimas viešosioms įstaigoms, kurių steigėjos ministerijos, ir jų valdymas

Vadovaujantis Vyriausybės nutarimais, viešosioms įstaigoms, kurių steigėjos ir (ar) dalininkės yra valstybinio audito metu vertintos ministerijos, panaudos pagrindais buvo perduotas valstybės turtas – 32 540 kv. m. negyvenamųjų patalpų. Dalis turto buvo perduota nesilaikant nustatytos tvarkos. Ministerijos, kaip viešųjų įstaigų steigėjos ar dalininkės, neskiria pakankamai dėmesio, kad viešosioms įstaigoms perduotas valstybės turtas (patalpos) būtų naudojamos efektyviai.

Valstybinio audito metu nustatyta, kad Kultūros ministerija, perdavusi panaudos pagrindu negyvenamąsias patalpas ne pelno organizacijai, nesudarė su ja sutarties dėl šių patalpų, nesilaikydama minėtos ne pelno organizacijos reorganizavimo laikotarpiu galiojusio Viešųjų įstaigų įstatymo reikalavimų, ir sudarė sąlygas nepagrįstai sumažinti valstybės turta, kurio rinkos vertė 170 tūkst. Lt.

Sveikatos apsaugos ministerija, nesilaikydama tuo metu galiojusio Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo ir Viešųjų įstaigų įstatymo reikalavimų perdavė viešajai įstaigai 301,53 kv. m. patalpas, nesudariusi turto panaudos sutarties.

---

¹ Valstybinio audito rezultatus galima rasti Valstybės kontrolės išvadoje dėl 2003 m. valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos, visą ataskaitą Valstybės kontrolės tinklapyje www.vkontrolė.lt

Ūkio ministerija, kaip viešųjų įstaigų steigėja ir dalininkė, nepakankamai aktyviai dalyvavo priimant sprendimus dėl perduoto valstybės turto (patalpų) panaudojimo: 2004 m. verslo inkubatoriai bei mokslo ir technologijų parkai pagal panaudos sutartis naudojo 42 540 kv. m. patalpų, iš jų – Vyriausybės nutarimais perduota – 17 807,02 kv. m. Plotas, skirtas nuomai, juose sudarė 15 097,4 kv.m. Dauguma patalpų iki šiol nesuremontuota. Skaičiuojant nuo pastatų ploto, kuris gali būti nuomojamas, 2004 m. I pusmetį mokslo ir technologijų parkai bei verslo inkubatoriai vidutiniškai išnuomojo 74 proc. patalpų, tačiau skaičiuojant nuo bendro mokslo ir technologijų parkų bei verslo inkubatorių turimo ploto, patalpos, skirtos nuomai, sudarė 41 proc.

Nustatyti atvejai, kad valstybės turtas viešosioms įstaigoms buvo perduotas neapibrėžtam terminui. Vyriausybės 2002-12-03 nutarimu Nr. 1890 patvirtintos „Valstybės turto perdavimo panaudos pagrindais laikinai neatlygintinai valdyti ir naudotis tvarkos“ 6.2 punkte nustatyta, kad valstybės turto panaudos sutarties terminas turi būti ne ilgesnis kaip 20 metų. Daugelyje sutarčių, kurios buvo sudarytos iki minėto Vyriausybės nutarimo įsigaliojimo, nurodyta, kad patalpos perduodamos naudoti neapibrėžtam terminui.

Valstybinio audito rezultatai pateikti: Vyriausybei ir atitinkamoms audituotoms ministerijoms.

Trūkumų pašalinimas ir rekomendacijų įgyvendinimas:

Kultūros ministerija valstybinius auditorius informavo, kad Kultūros ministerijos vardu atliekamos patalpų perduotų viešajai įstaigai registravimo procedūros.

Sveikatos ministerija informavo, kad inventorizacinės komisijos įpareigos, atlikdamos perduoto turto viešosioms įstaigoms inventorizacijas, nurodytų pagal kokias sutartis perduotas turtas.

► *Atvejis tolesniam pažangos stebėjimui.*

3.2. Finansinio audito metu nustatyti materialaus turto apskaitos trūkumai įstaigose

3.2.1. Į apskaitą patikėjimo teise valdomo turto vertė įrašoma ne visa, Nekilnojamojo turto registre neįrašyti visi Kultūros vertybių registre įregistruoti objektai (Kultūros vertybių apsaugos departamentas, Joniškio rajono apylinkės teismas).

3.2.2. Apskaitoje neteisingai nurodoma materialiojo turto vertė ir pagal panaudos sutartis gauto ir išsinuomoto turto vertė (Vilniaus universitetas, Panevėžio miesto apylinkės teismas ir kt.)

3.2.3. Neteisingai apskaitoje pateikiamas privatizuotas ir perduotas ilgalaikis turtas (Vilniaus pedagoginis universitetas).

3.2.4. Neatsižvelgiant į teisinę registraciją, apskaitoje neteisingai nurodoma pastatų vertė (Kūno kultūros ir sporto departamente turto vertė padidinta 4436,32 tūkst. Lt).

3.2.5. Neteisingai nurodyta apskaitoje nebaigta statyba ir rekonstravimo darbų vertė, neįkainotas perduotas turtas, nustatyta tvarka neįregistruotas ilgalaikis turtas, nesivadovaujant nustatyta tvarka atlikta turto indeksacija, (Kūno kultūros ir sporto departamentas, Kultūros vertybių apsaugos departamentas, Šiaulių apskrities viršinininko administracija, Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, Lietuvos saugios laivybos administracija, Vilniaus m. 3 apylinkės teismas,

Lietuvos kūno kultūros akademija, Valstybinė sėklų ir grūdų tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos, Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos Prienų raj. policijos komisariatas, Vidaus reikalų ministerijos Vidaus tarnybos II-asis pulkas ir kt.).

Valstybinio audito rezultatai pateikti: Atitinkamoms audituotoms įstaigoms; dėl Kūno kultūros ir sporto departamento Vyriausybei. Visų valstybinių auditų apibendrinti rezultatai pateikti Prezidentūrai, Seimui ir Finansų ministerijai.

Trūkumų pašalinimas ir rekomendacijų įgyvendinimas:

Dalis įstaigų trūkumus pašalino valstybinio audito metu ir po jo.

► **Atvejis tolesniam pažangos stebėjimui.**

4. VALSTYBĖS PINIGINĖS LĖŠOS

4.1. Valstybės piniginių lėšų disponavimas, naudojimas ir valdymas dažniausiai realizuojamas per valstybės biudžetą ir kitus valstybės pinigų fondus.

Plačiau apie tai žiūrėti Valstybės kontrolės išvadoje dėl valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos, teikiamoje kasmet Seimui iki spalio 1 d. Šioje Valstybės kontrolės Išvadoje dėl 2003 m. valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos 2 priede pateikėme biudžeto programų vykdymo auditų apibendrinimą:

- Specialiosios bendrųjų miškų ūkio reikmių programos,
- Kultūros paminklų ir vertybių apskaitos bei informacijos kaupimo ir propagavimo programos (Kultūros vertybių apsaugos programos dalys),
- Kultūros vertybių apskaitos, registrų tvarkymo, propagavimo ir informacijos kaupimo organizavimo bei administravimo programos
- Visuomenės informacinio aprūpinimo programos,
- Saugaus eismo automobilių keliais programos,
- Pavojingų atliekų tvarkymo programos,
- Kaimo rėmimo programos,
- Gražintų ir gražintinų savininkams namų nuomininkų aprūpinimo būstais programos.

4.2. Lėšų perdavimas viešosioms įstaigoms, kurių steigėjos ministerijos

Ministerijos 2003 m. iš valstybės biudžetų asignavimų, skirtų programoms vykdyti, 107-ioms viešosioms įstaigoms pervedė **55,5 mln. Lt**, kiti asignavimų valdytojai pervedė 63-ims viešosioms įstaigoms **10,1 mln. Lt**.

Pagal galiojančius teisės aktus ministerijos valstybės biudžeto lėšas viešosioms įstaigoms, kurios įstatymais neįgaliotos atlikti viešojo administravimo funkcijų, už atliekamus darbus ir paslaugas gali pervesti tik Viešųjų pirkimų įstatyme nustatyta tvarka. Viešojo administravimo įstatymo 3 str. pažymėta, kad viešasis administravimas – įstatymais ir kitais teisės aktais reglamentuojama valstybės ir vietos savivaldos institucijų, kitų įstatymais įgaliotų subjektų

vykdomoji veikla, skirta įstatymams, kitiems teisės aktams, vietos savivaldos institucijų sprendimams įgyvendinti, numatytoms viešosioms paslaugoms administruoti.

Valstybinio audito metu nustatyta, kad viešosios įstaigos, kurių steigėjai ir (ar) dalininkai yra ministerijos, iš dalies atlieka ministerijoms priskirtas funkcijas. Ministerijos atskirais atvejais 2004 m. pervedė lėšas savo įsteigtoms viešosioms įstaigoms, kurios nėra įstatymais įgaliotos vykdyti viešojo administravimo funkcijas ir sudarydamos sutartis su viešosiomis įstaigomis, nesivadovavo Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka.

Mūsų nuomone, susidariusi praktika, skiriant viešosioms įstaigoms valstybės biudžeto lėšas (kurios vėliau tampa viešųjų įstaigų nuosavomis lėšomis) sukelia teisinių neapibrėžtumų dėl valstybės turto.

Valstybinio audito rezultatai pateikti: Vyriausybei ir atitinkamoms ministerijoms.

► ***Atvejis tolesniam pažangos stebėjimui.***

5. VALSTYBINIS FINANSINIS TURTAS

5.1. Valstybei nuosavybės teise priklausančių akcijų atstovavimo vertinimas

Būtina spartinti pažangą efektyviau valdant bendrovių valstybei nuosavybės teise priklausančias akcijas.

5.1.1. Valstybės turto fondas

Bendrovių, kuriose valstybės kaip akcininko dalis sudaro mažiau negu 10,01 proc., valstybei priklausančios akcijos nėra paklausios finansinio turto rinkoje. Aukcionai skirtingų bendrovių valstybei priklausančių akcijų paketams buvo skelbiami nuo 1 iki 11 kartų.

Valstybiniai auditoriai pasiūlė svarstyti klausimą dėl bendrovių, kuriose valstybei priklauso iki 10,01 proc. akcijų, akcijų paketų privatizacijos už minimalią kainą.

Atkreipiame dėmesį, kad pagal Seimo 2002-11-05 nutarimo Nr. IX-1179 3 str. įpareigojimą, Valstybės kontrolė 2003 m. parengė Valstybės turto fondo tobulinimo koncepciją, kurioje pasiūlė svarstyti galimybę dėl institucijos įkūrimo, kuri atstovautų valstybės interesams valdant, naudojant ir disponuojant jai patikėjimo teise perduotas visas bendrovių valstybei nuosavybės teise priklausančias akcijas. Tai leistų suformuoti efektyvesnį valstybės turto administravimą ir jo kontrolę.

5.1.2. Ūkio ministerija

Ūkio ministerijos pasirašyta trišalė sutartis su bankroto administratoriaus paslaugas teikiančia bendrove ir Nacionaline verslo administratorių asociacija, valstybiniai auditoriai nuomone, yra neefektyvi, o jos rezultatyvumas kelia abejonių. 2003-12-31 LR Ūkio ministerijai priklausė 16 likviduojamų bendrovių, kuriose valstybės kapitalo dalis likviduojamose bendrovėse sudarė 36,6 mln. Lt. Kai kurių bendrovių likvidavimo procesai pradėti 1995 m., tačiau nebaigti.

Valstybiniai auditoriai atkreipė dėmesį, kad būtina spartinti bankroto procedūras ir veiklos nevykdančių įmonių likvidavimą.

5.1.3. Žemės ūkio ministerija

4 bendrovės iš 20, kuriose Žemės ūkio ministerija valdo akcijų paketus, 2003 m. patyrė nuostolį, kurio bendra suma sudaro daugiau negu 1 mln. Lt. Valstybiniai auditoriai konstatavo, kad Žemės ūkio ministerija nesiėmė veiksmų, kad būtų išvengta nuostolių ir sumokėti 67 tūkst. Lt valstybei priklausantys, bet nesumokėti dividendai.

Valstybiniai auditoriai rekomendavo svarstyti galimybę deleguoti ministerijos atstovus į bendrovių valdybas, nes ministerija įgalioja darbuotojus atstovauti tik stebėtojų tarybose. Taip pat pasiūlyta svarstyti klausimą dėl nuostolingai dirbančių bendrovių vadovų tinkamumo eiti pareigas.

5.1.4. Švietimo ir mokslo ministerija

Švietimo ir mokslo ministerijos valdymas, susijęs su bendrovių veiklos priežiūra, nėra pakankamas ir efektyvus. Nepakankamai iškelta ministerijos tarnautojų į bendrovių stebėtojų tarybos ar valdybos narius, kad jose būtų užtikrintas Vyriausybės nutarime nustatytas deleguojamų ministerijos atstovų skaičius. Kai kurių valdomų bendrovių pagrindinė veikla pasikeitė ir tapo patalpų nuoma.

Valstybiniai auditoriai rekomendavo svarstyti klausimą dėl bendrovių, kuriose valstybei nuosavybės teise priklauso mažiau kaip ½ akcijų privatizavimo.

5.1.5. Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba

3 bendrovės iš 14, kuriose Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba valdo akcijų paketus, 2002 ir 2003 m. patyrė nuostolį. Visos bendrovės teikia profesinio rengimo, profesinio švietimo ir kitas panašaus pobūdžio paslaugas. Valstybinių auditorių nuomone, Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba nesiėmė pakankamai priemonių, kad mažintų bendrovių nuostolingumą. Nepakankama ir dividendų laiku pervedimo į biudžetą kontrolė.

Valstybės kontrolė rekomendavo spręsti klausimą dėl nuostolingai dirbančių bendrovių vadovų tinkamumo eiti pareigas, siūlėme darbo rinkos mokymo centrus reorganizuoti regioniniu principu, siekiant pagerinti jų valdymą ir užtikrinti rezultatyvią veiklą.

5.1.6. Lietuvos invalidų taryba prie Vyriausybės

Lietuvos invalidų taryba nepakankamai tinkamai valdė valstybei nuosavybės teise priklausančias vienos bendrovės akcijas. Į bendrovę buvo investuota 3,92 mln. Lt valstybės lėšų, iš kurių 2,02 mln. Lt nepadidintas bendrovės įstatinis kapitalas, t. y. valstybė negavo akcijų už minėtą 2,02 mln. Lt sumą.

Valstybinio audito rezultatai pateikti: Seimo Biudžeto ir finansų komiteto Audito pakomitečiui, Vyriausybei ir atitinkamoms audituotoms įstaigoms.

Trūkumų pašalinimas ir rekomendacijų įgyvendinimas:

Žemės ūkio ministerija, įgyvendindama Valstybės kontrolės rekomendacijas, deleguoja atstovus į bendrovių valdybas; apsvartė nuostolingai dirbančių bendrovių vadovų tinkamumą eiti pareigas, kai kuriems pareikštos pastabos. Iš bendrovių išieškota ir į biudžetą pervesta 17 tūkst. Lt nesumokėtų dividendų.

Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba vienoje bendrovėje paskyrė naują vadovą, kitose bendrovėse minėtas klausimas sprendžiamas. Taip pat pradėtas darbo rinkos mokymo centrų reorganizavimas.

Švietimo ir mokslo ministerija parengė ir išsiuntė Turto fondui siūlymus dėl bendrovių, kuriose valstybei priklauso mažiau kaip ½ bendrovės akcijų, įtraukimo į privatizuojamų objektų sąrašą.

► *Atvejis tolesniam pažangos stebėjimui.*

5.2. Įnašų į viešąsias įstaigas apskaita valstybės biudžetinėse įstaigose

Ne visos valstybės įstaigų lėšos perduodamos viešosioms įstaigoms apskaitomos kaip įnašai į jas, nors jas būtų naudinga taip apskaityti. Dalis įnašų į viešąsias įstaigas neapskaitoma šių įstaigų finansinėse atskaitomybėse, pavyzdžiui:

Ūkio ministerija 2003 m. pervedė beveik 3 mln. Lt valstybės subsidiją vienos viešosios įstaigos (Mokslo ir technologijų parkui) patalpų remontui. Lėšos šiai viešajai įstaigai buvo skirtos kaip subsidija, o ne kaip dalininko įnašas. Todėl, mūsų nuomone, ministerija, negalės atstovauti valstybei, dalyvaudama įstaigos valdyme ir ateityje neturės teisių į likviduojamos įstaigos turto dalį.

Valstybiniai auditoriai *Švietimo ir mokslo ministerijoje* nustatė, kad įstaigos balanse pateikti neteisingi duomenys. Ilgalaikio turto likutis neteisingas, nes 128 tūkst. Lt sumažintas dėl viešųjų įstaigų įsigyto ir Ministerijos balanse neapskaityto turto.

Valstybiniai auditoriai pareiškė neigiamą nuomonę apie *Vilniaus universiteto* finansines ataskaitas. Išlaidų sąmatų vykdymo balanse ir vertybinių popierių judėjimo apyskaitoje finansinis turtas sumažintas dalininko ir steigėjo įnašais, skirtais sukurti viešosios įstaigos dalininkų ir ne pelno įmonės įstatinį kapitalą.

Valstybinių audito rezultatai pateikti: atitinkamoms audituotoms įstaigoms.

Trūkumų pašalinimas ir rekomendacijų įgyvendinimas:

Švietimo ir mokslo ministerija bei Vilniaus universitetas 2004 m. ištaisė finansinę atskaitomybę. Kitos rekomendacijos vykdomos.

► *Atvejis tolesniam pažangos stebėjimui.*

Išvadą ir apibendrinimą parengė:

Valstybės kontrolės Valstybės ataskaitų ir pajamų audito departamento:

direktorius
vyresnioji valstybinė auditorė
vyriausioji valstybinė auditorė
vyriausiasis valstybinis auditorius

Arūnas Juozulynas
Erika Latyšovič
Aldona Meiluvienė
Algirdas Karanauskas